

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior)

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว 20700-1004

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ

กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562

วชิราภรณ์ โลหะขาละ

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เพื่อมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพอิสระ เป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ หรือประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวารสารทางการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้บรรลุผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและผู้สอนทั้งในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ในแต่ละสาขาวิชาเพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ อันประกอบด้วย

1. หนังสือเรียนที่จัดทำให้ตรงกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะแกนกลาง และด้านสมรรถนะวิชาชีพ

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปปรับให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนและจุดเน้นของสถานศึกษา

จุดเด่นของหนังสือเรียนชุดใหม่ มีดังนี้

1. นำเสนอในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ ที่เนื้อหาง่ายต่อการเรียนรู้ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเข้มข้น และทันสมัย ทั้งนี้เนื้อหาในหนังสือเรียนมุ่งเน้นให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

2. แทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ กิจกรรมตามสมรรถนะรายวิชา กิจกรรมการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Skills) และกิจกรรมบูรณาการให้แก่ผู้เรียน

3. พัฒนาสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะวิชาชีพผ่านกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้ใบช่วยสอน เป็นสื่อสำหรับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน (Project-based Learning)

4. มีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดทำแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนนั้น ๆ ทำหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

5. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศในการสืบค้นความรู้ ดังนั้นหนังสือเรียนอาชีวศึกษาแม็ค 4.0 จึงได้มีการเสริมเนื้อหาเพิ่มเติมที่ได้ผ่านการคัดกรองมาแล้วว่าเหมาะสมกับการเรียนรู้แทรกไว้ในเนื้อหาบางหน่วย โดยใช้สัญลักษณ์   ผู้เรียนสามารถใช้สมาร์ทโฟนสแกน QR Code หรือเปิดในเว็บไซต์ maceducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่สามารถ Download มาศึกษาได้

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ขอขอบคุณสถานศึกษา ครู คณาจารย์ ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่สนใจทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจในสื่อการเรียนรู้ของบริษัท บริษัทหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อการเรียนรู้ชุดนี้จะมีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากลต่อไป

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

รหัส 20700-1004

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ทฤษฎี 2 ชั่วโมง ปฏิบัติ - ชั่วโมง 2 หน่วยกิต

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมพื้นฐานของนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติ ประเภทของลูกค้า และพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าแต่ละประเภท
2. สามารถวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติในการใช้บริการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. เกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการต้อนรับลูกค้า และประยุกต์ใช้กับลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดี

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมพื้นฐานของนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติ
2. วิเคราะห์ลักษณะธรรมชาติ และความแตกต่างของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติ
3. วิเคราะห์พฤติกรรมในการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในงานบริการตามกลุ่มนักท่องเที่ยว

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยว การใช้บริการที่พัก การท่องเที่ยว การขนส่งและการเดินทาง ร้านอาหาร สินค้าของที่ระลึก พฤติกรรมพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ความแตกต่างของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการให้บริการที่เหมาะสมกับสถานการณ์

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะประจำหน่วย

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานนักท่องเที่ยว
2	พฤติกรรมนักท่องเที่ยวขั้นพื้นฐาน	แสดงความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวขั้นพื้นฐาน
3	แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว
4	พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการบริโภคการท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการบริโภคการท่องเที่ยว
5	พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับการใช้บริการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับการใช้บริการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
6	รูปแบบพฤติกรรมและกิจกรรมในการท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมและกิจกรรมในการท่องเที่ยว
7	การรับมือกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการให้บริการนักท่องเที่ยว	แสดงความรู้เกี่ยวกับการรับมือกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการให้บริการนักท่องเที่ยว

สารบัญ

หน้า	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว	1
1. ความหมายและความสำคัญของนักท่องเที่ยว	2
2. ประเภทและรูปแบบของนักท่องเที่ยว	4
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	23
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวขั้นพื้นฐาน	25
1. ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	33
2. องค์ประกอบและบทบาทของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	35
3. ความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	38
4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมพื้นฐานของนักท่องเที่ยว	39
5. ลักษณะและบุคลิกภาพกับรูปแบบของการแสดงพฤติกรรม	45
6. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติ	46
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	56
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว	58
1. ความหมายและประเภทของแรงจูงใจในการท่องเที่ยว	59
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ	63
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว	65
4. แรงจูงใจในการท่องเที่ยวหรือปัจจัยที่ส่งผลถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว	68
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	74

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการบริโภคการท่องเที่ยว	76
1. แนวคิดของการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคการท่องเที่ยว	77
2. ลักษณะและรูปแบบของกลุ่มนักท่องเที่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคการท่องเที่ยว	79
3. ปัจจัยกำหนดการท่องเที่ยว	82
4. กระบวนการตัดสินใจซื้อบริการทางการท่องเที่ยว	88
5. กลุ่มนักท่องเที่ยวพิเศษ	96
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	114
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับการใช้บริการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	116
1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พัก	128
2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการใช้บริการร้านอาหารและภัตตาคาร	133
3. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวบนเครื่องบิน	137
4. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวขณะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	141
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	153
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รูปแบบพฤติกรรมและกิจกรรมในการท่องเที่ยว	155
1. รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	156
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	159
3. แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคต	166
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	173
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การรับมือกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการให้บริการนักท่องเที่ยว	175
1. การรับมือกับปัญหาในการให้บริการนักท่องเที่ยว	176
2. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เหมาะสมกับสถานการณ์	178
3. กรณีศึกษา	181
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	185
บรรณานุกรม	187

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ นักท่องเที่ยว

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและความสำคัญ
ของนักท่องเที่ยว
2. ประเภทและรูปแบบของ
นักท่องเที่ยว

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ นักท่องเที่ยว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของนักท่องเที่ยวได้
2. บอกประเภทและรูปแบบของนักท่องเที่ยวได้

สมรรถนะประจำหน่วย

แสดงความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน
นักท่องเที่ยว

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ที่อยู่ในสาขาอาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม เพราะไม่ว่าจะเป็นธุรกิจใดในธุรกิจบริการ หรือจะเป็นธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจที่พัก ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร เป็นต้น ย่อมสัมผัสหรือมีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งด้านภูมิหลัง (Background) ทักษะคติ (Attitude) ความชอบ (Liking) และความสนใจในการท่องเที่ยว (Interested in Travel) ของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาวางแผนพัฒนาและปรับปรุงทางการท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกหรือการกระทำที่นักท่องเที่ยวแสดงออกโดยอาจรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเกิดจากความรู้สึกหรือแรงกระตุ้นที่อยู่ภายในตัวนักท่องเที่ยว และเป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆ โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว

ก่อนที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้น ควรศึกษาถึงคำว่า “นักท่องเที่ยว” ให้ชัดเจนถึงความหมาย ประเภทและรูปแบบของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีหลายกลุ่มหลายประเภทสามารถแยกแยะความแตกต่างออกได้ชัดเจน

1. ความหมายและความสำคัญของนักท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2493 สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หรือที่เรียกว่าองค์การ IUOTO (International Union of Official Travel Organization) ซึ่งมีสถานภาพคล้ายองค์การชำนาญพิเศษของสหประชาชาติได้พิจารณาให้นิยามคำว่านักท่องเที่ยวใหม่เพื่อให้เข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้ในการจัดสถิติผู้เดินทาง ทั้งที่พำนักร้านค้างคืนและไม่พำนักร้านค้างคืน ทางองค์การ IUOTO จึงได้ให้นิยามคำว่าผู้มาเยือน (Visitor) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวและพำนักในประเทศนั้นอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ในประเทศที่เยือนและมีเหตุจูงใจที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้เวลาว่างเพื่อ

ความเพลิดเพลิน การพักผ่อน สุขภาพร่างกาย การศึกษา การศาสนา การกีฬา หรือการเยี่ยมเยือนญาติมิตร การดำเนินธุรกิจ การปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายและการประชุมต่างๆ เป็นต้น

1.2 นักทัศนาจร (Excursionist) หมายถึง ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่เข้าอยู่ในประเทศ น้อยกว่า 24 ชั่วโมง หรือเดินทางเข้ามาโดยไม่ได้พักค้างคืน อาจด้วยเหตุผลเพื่อการท่องเที่ยวหรือการ เยี่ยมเยือนญาติมิตรหรือเข้ามาเพื่อการพักผ่อน เพื่อการศึกษาวิถีชีวิต หรือเหตุผลอื่นใดที่ไม่ใช่การมาพำนักอยู่ โดยถาวรหรือการประกอบอาชีพ

ในปี พ.ศ. 2480 องค์การสันนิบาตชาติได้ให้ความหมายของคำว่า “นักท่องเที่ยว” หมายถึง บุคคล ที่เดินทางอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งที่มิใช่บ้านเมืองที่อยู่อาศัยเป็นประจำ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ WTO (World Tourism Organization) ได้ให้คำนิยาม นักท่องเที่ยวไว้ว่า “นักท่องเที่ยว” หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่อาศัยอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ เดินทางไปยังสถานที่ซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของตนภายในประเทศดังกล่าวเป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงหรือ 1 คืน โดยมีวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่เพื่อการแสวงหารายได้จากสถานที่ดังกล่าว โดยมูลเหตุจูงใจของการเดินทางดังกล่าวอาจเป็นเพื่อการพักผ่อน การศึกษา นันทนาการ วันหยุด สุขภาพ การเรียน ศาสนา กีฬา ครอบครัว ภารกิจประชุมหรืออื่นๆ ในขณะเดียวกันมีนักวิชาการได้ให้คำนิยาม เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้

Cohen (1974 อ้างถึงใน สุวีริณัสนัย โสภณศิริ, 2554) ได้ให้คำนิยาม นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางชั่วคราวด้วยความสมัครใจ โดยหวังจะได้รับความสุขจากสิ่งแปลกใหม่และประสบการณ์ ที่เปลี่ยนไปในการเดินทางที่ยาวนาน และจะไม่เกิดขึ้นอีก

Ogilvie (1933 อ้างถึงใน สุวีริณัสนัย โสภณศิริ, 2554) ได้ให้คำนิยาม นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่อยู่ห่างจากบ้านในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งแต่ไม่เกิน 1 ปี และใช้เงินในสถานที่ซึ่งพวกเขาไป เยี่ยมเยือนโดยไม่ได้รับรายได้ใดๆ จากสถานที่นั้น

Leiper (1979 อ้างถึงใน สุวีริณัสนัย โสภณศิริ, 2554) ได้ให้คำนิยาม นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังสถานที่ซึ่งมิใช่ที่อยู่ถาวรของตนเป็นระยะเวลาชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในสถานที่ ดังกล่าวอย่างน้อย 1 คืน และต้องไม่ใช่การเดินทางเพื่อหารายได้จากสถานที่นั้นๆ

สรุป คำนิยามที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวนั้นต้องมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือนในลักษณะชั่วคราว
- 2) ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) ต้องไม่ใช่เพื่อไปทำงานและรับค่าจ้าง

ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงหมายถึงบุคคลที่เดินทางออกจากถิ่นที่พำนักถาวรของตนเองไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นการรับจ้างหรือประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และหากพักในที่นั้นไม่ต่ำกว่า 24 ชั่วโมง จะเรียกว่า นักท่องเที่ยว (Tourist) แต่หากไม่ได้พักค้างคืนหรือพักไม่ถึง 24 ชั่วโมง เรียกว่า นักทัศนอาจร (Excursionist) นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2506 โดยมีการหารือเพื่อคิดคำเรียกนักท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ เพื่อความสะดวกต่อการจัดการด้านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากร และคำใหม่ที่แทนคำว่า “นักท่องเที่ยว” คือคำว่า “ผู้เยี่ยมเยือนต่างประเทศ (Foreign Visitor)” ซึ่งหมายถึงบุคคลที่เดินทางไปยังประเทศใดประเทศหนึ่งที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยถาวรของตน ด้วยเหตุผลใดก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหารายได้ ซึ่งอาจแบ่งผู้เยี่ยมเยือนต่างประเทศออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (Foreign Tourist) หมายถึง บุคคลที่ถือสัญชาติอื่นที่ไม่ใช่สัญชาติเดียวกันกับประเทศที่ตนไปเยือน เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปค้างคืนอีกสถานที่หนึ่งโดยมีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน เพื่อกิจกรรมต่างๆ และไม่ก่อให้เกิดค่าจ้างค่าตอบแทน

2) นักทัศนอาจรต่างประเทศ (Foreign Excursionist) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราวที่เข้ามาอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่ได้พักค้างคืน รวมถึงผู้มาเยือนกับเรือที่ชมทิวทัศน์สองฝั่งน้ำด้วย

ส่วนนักท่องเที่ยวในประเทศแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourist) หมายถึง ผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของตน โดยใช้เส้นทางที่ไม่ได้ใช้อยู่เป็นประจำวันหรือเดินทางออกไปนอกเขตภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของตน และพักอยู่ในท้องถิ่นที่มาเยือนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

2) นักทัศนอาจรภายในประเทศ (Domestic Excursionist) หมายถึง ผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของตน โดยใช้เส้นทางที่ไม่ได้ใช้อยู่เป็นประจำวันหรือเดินทางออกไปนอกเขตภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของตน และพักอยู่ในท้องถิ่นที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง หรือไม่ได้พักค้างคืน

นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางอีกประเภทที่เรียกว่า Transit ซึ่งหมายถึงผู้ที่อยู่ในระหว่างการเดินทาง แต่ยังไม่ถึงจุดหมายปลายทางได้แวะพักกลางทางหรือหยุดพักเพื่อท่องเที่ยวระหว่างทาง

2. ประเภทและรูปแบบของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมีอยู่มากมายหลายลักษณะ และแต่ละกลุ่มมีคุณลักษณะและพฤติกรรมมารยาทการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นความชอบ ความสนใจ

ความต้องการและอำนาจการซื้อ ดังนั้นการศึกษาถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาด ในแง่ของการทำการตลาดท่องเที่ยว การทำ STP (Segmentation Target Positioning) จะเป็นวิธีการวางแผนการตลาดเบื้องต้น โดยเริ่มจากการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) หรือแบ่งผู้บริโภคออกเป็นกลุ่มย่อยหรือแต่ละส่วนตลาด (Segment) จะทำให้ได้ตลาดเป้าหมาย (Target Market) และนำมาสู่การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Positioning) ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าเป้าหมายต่อไป

2.1 การจำแนกประเภทของนักท่องเที่ยว และเกณฑ์การแบ่งประเภทนักท่องเที่ยว

นักวิชาการได้จัดแบ่งนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศหรือต่างประเทศออกเป็นหลายประเภท โดยมีเกณฑ์การแบ่งหลายเกณฑ์ด้วยกัน ทั้งนี้แต่ละกลุ่มหรือแต่ละประเภทมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในเรื่องต่างๆ เช่น พฤติกรรมการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว การเลือกที่พัก การเลือกรูปแบบเดินทาง ดังนั้นจึงพอสรุปประเภทของนักท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 จำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่ม

1) *นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเอง (Individual or Independent Tourist)* คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นการส่วนตัวหรือเป็นครอบครัวเดียว มีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวเอง

รูปที่ 1.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองหรือเดินทางเป็นการส่วนตัว
(ที่มา : <http://www.wegointer.com>)

2) **นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม (Group Tourist)** คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่จะใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวหรือจัดกันเองเป็นหมู่คณะใหญ่ๆ

รูปที่ 1.2 นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ
(ที่มา : <http://www.dedduang.com>)

2.1.2 จำแนกตามวัตถุประสงค์ท่องเที่ยว

1) **นักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือท่องเที่ยวในวันหยุด (Recreation Tourist)** เป็นการท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดหรือเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติ กลุ่มนี้นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง

รูปที่ 1.3 นักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือท่องเที่ยวในวันหยุด
(ที่มา : <http://www.m.suvarnabhumiairport.com>)

2) นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี (Cultural Tourist)

เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหาข้อมูลและความรู้ที่แปลกๆ ใหม่ๆ ไปจากสังคมที่ตนอยู่ เช่น การไปชม นิทรรศการ การแสดงต่างๆ หรืองานประเพณี เป็นต้น

รูปที่ 1.4 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

(ที่มา : <http://www.riversuncruise.co.th>)

3) นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health Tourist) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาตัว เช่น

การอาบน้ำแร่

รูปที่ 1.5 นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เช่น การอาบน้ำแร่

(ที่มา : <http://www.resources.matcha-jp.com>)

4) **นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Sport Tourist)** เป็นการเดินทางไปพักผ่อน เล่นกีฬา ตกปลา เล่นเรือใบ และดำน้ำ เป็นต้น

รูปที่ 1.6 นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เช่น การเล่นเรือใบ
(ที่มา : <http://www.202.183.165.22>)

5) **นักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวิถีชีวิต (Lifestyle Tourist)** เป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเรียนรู้และศึกษาการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นต่างๆ ที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นของตน ในขณะเดียวกันก็ถือโอกาสท่องเที่ยวไปในที่นั้นๆ ด้วย

รูปที่ 1.7 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวิถีชีวิต
(ที่มา : <http://www.technologychaoban.com>)

6) **นักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาชาติพันธุ์มนุษย์ (Ethnic Tourist)** เป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยอาจพักอยู่ที่บ้านและใช้ชีวิตร่วมกับคนในบ้านนั้น เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนหรือชนชาติพันธุ์นั้นๆ

รูปที่ 1.8 นักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาชาติพันธุ์มนุษย์
(ที่มา : <http://www.m.naewna.com>)

7) **นักท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัย (Adventure Tourist)** เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนาน สร้างความตื่นเต้นท้าทายและประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับชีวิต เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบความท้าทาย เสี่ยงต่ออันตราย แต่ทั้งนี้ต้องมีระบบการดูแลความปลอดภัยในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วย

รูปที่ 1.9 นักท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัย
(ที่มา : <http://www.manager.co.th>)

8) นักท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Conference or Seminar Tourist)

เป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการประชุมสัมมนา ในขณะเดียวกันเมื่อมีเวลาว่างก่อนหรือหลังการประชุมก็ถือโอกาสท่องเที่ยวไปด้วย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจเป็นในรูปของการท่องเที่ยวแบบ MICE (Meeting Incentive Convention Exhibition)

รูปที่ 1.10 นักท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา
(ที่มา : <http://www.mcot.net>)

2.1.3 จำแนกตามลักษณะการเดินทาง เช่น การเดินทางทางบก (Land Travel) การเดินทางทางน้ำ (Marine Travel) และการเดินทางทางอากาศ (Air Travel)

2.1.4 จำแนกตามสภาพภูมิประเทศ ได้แก่

1) **นักท่องเที่ยวในประเทศ (Domestic Tourist or Domestic Visitor)** หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากภูมิลำเนาที่อยู่ของตนไปยังจังหวัดอื่นหรือระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด

2) **นักท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น (Local Tourist or Local Visitor)** หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นของตนเองหรือไปยังท้องถิ่นใกล้เคียง

3) **นักท่องเที่ยวต่างประเทศ (International Tourist or International Visitor)** หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากภูมิลำเนาของตนไปยังประเทศอื่นๆ

2.1.5 จำแนกตามอายุ ได้แก่

1) **นักท่องเที่ยวเยาวชน (Youth Tourist)** นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นิยมการเดินทางแบบผจญภัย ตื่นเต้น แต่มีค่าใช้จ่ายไม่มากนัก ไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น เช่น การเดินทางไปได้เขา ล่องแก่ง เทียวป่า เป็นต้น